

Copyright © B.N. van Eikema Hommes - 2018

Geredigeerd door: Helena Kaufmann

NUR: 301

Voor Saskia

“We are the great danger. Psyche is the great danger. How important is to know something about it, but we know nothing about it.”

Carl Gustav Jung

De Jalta tragedie

Hoofdstuk I

In de verte zag Daniël een donkere stip aan de vage horizon. Wat zou het zijn, vroeg hij zich af: een visser, een slagschip of wellicht een duikboot?

De grote zware Packard Limousine schudde heftig heen en weer en zo af en toe stootte hij zijn hoofd tegen het zijraampje. Het was een lange vermoeiende reis geweest, waaraan bijna een einde was gekomen.

Vijf uur was Daniël heen en weer geschud in de blikken automobiel en onderwijl waren zijn gedachten teruggegaan in de tijd, vanaf het moment dat zij waren aangekomen op het schiereiland: de Krim; Saky was de plaats om precies te zijn.

Het presidentiële vliegtuig 'The Sacred Cow' had zonder veel problemen op de geïmproviseerde landingsbaan – die bestond uit metalen platen – weten te landen. Een Russisch ontvangstcomité had klaar gestaan om zijn president Roosevelt de diplomatieke eer te bewijzen en het Amerikaanse volkslied was gespeeld.

Kort nadat zij waren geland, was eveneens het vliegtuig van Churchill neergestreken, die na uitgestapt te zijn met zijn gevolg, Roosevelt met een dikke sigaar in zijn mond hartelijk had begroet. Vervolgens had Churchill naast de jeep waarin Roosevelt zat, een korte periode tussen de haag van Russische militairen

gelopen, om de aanwezige journalisten de kans te geven plaatjes te schieten, van wat de voorbode zou worden van een historische gebeurtenis.

De president en de eerste minister waren verwelkomd door de Russische minister van Buitenlandse Zaken Molotov. Het was een drukte van belang geweest. Het gevolg van de drie personen bestond uit militairen, diplomaten en adviseurs; waarvan Daniël als diplomaat onderdeel uitmaakte van de Amerikaanse delegatie.

Nadat de formaliteiten tot een einde waren gekomen, stapten Roosevelt, Churchill en Molotov in gereedstaande gitzwarte Packard Limousines om de tocht naar Jalta te ondernemen. Alle andere hoofdrolspelers waren in dito wagens gestapt om als een treintje al slingerend zich een weg te banen door het bergachtige landschap van het schiereiland.

Het was zaterdag 3 februari en ondanks het jaargetijde lag de temperatuur rond de tien graden Celsius. De grotendeels onverharde wegen, waren bedekt met een dunne laag sneeuw en aan weerszijden van de weg stonden om de honderd meter militairen van het Rode Leger met een geweer gekruist voor de borst. Allen keken – deze dienaren van de man van staal – recht voor zich uit, zonder ook maar een spier in het gezicht te vertrekken.

Het uitzicht was aangenaam: de ene keer gaf de

Zwarte Zee zich bloot aan het gezichtsveld, de andere keer waren het de donkere bergen die zich als zwijgende giganten aan de colonne lieten zien.

De drie giganten van de wereldpolitiek zouden zich tussen deze stenen reuzen op hun gemak moeten voelen, zo dacht Daniël. Steen en vlees zouden hier de toekomst smeden, waar de mensheid de komende honderd jaar de gevolgen van zou ondervinden. Jalta was de plek, waar de Grote Drie van het wereldtoneel bijeen zouden komen om de grenzen te trekken voor de naoorlogse wereld.

Roosevelt en Churchill waren maarschalk Stalin tegemoetgekomen om de conferentie op Russisch grondgebied te laten plaatsvinden. Stalin was naast politiek leider ook de hoogste chef van het Rode Leger. Hij wilde te allen tijde in contact blijven met zijn oorlogsmachine en wilde om die reden het Russische grondgebied niet verlaten. De immer achterdochtige Stalin was vanuit Moskou in een gepantserde trein afgereisd naar de Krim om het laatste gedeelte van de reis ook in een Packard Limousine te voltooien.

Doordat de wagen wederom een scherpe haarspeldbocht nam, werd Daniël uit zijn gedachten gehaald en de wereld weer ingetrokken en hij zag dat de zon zijn laatste stralen wierp op het donkere onheilspellende water.

De stip aan de horizon was verdwenen en leek

opgelost te zijn in het niets. Nog maar enkele minuten en Daniël zou aankomen bij het Livadia-paleis, alwaar de Amerikaanse delegatie samen met Roosevelt haar hoofdkwartier zou hebben voor de komende tien dagen.

“Vertel eens Daniël,” sprak zijn reisgenoot, waarmee hij samen op de achterbank zat. “Waar denk jij toch aan? jij lijkt zo afwezig. Hier neem een slok wodka dat zal je wat spraakzamer maken.” “Er is niets Alger, ik dacht aan de komende dagen, waarin voor ons een zware rol is weggelegd, zeker gezien de conditie van Roosevelt.” “De president is sterk van geest en zal zijn lichamelijke ongemakken makkelijk overkomen,” sprak Alger, terwijl hij een flinke slok wodka nam. “Nee bedankt voor mij geen wodka trouwens, ik ben meer van de wijn; veel te sterk dat spul.” “Ok,” sprak Alger onverschillig en wendde zijn gezicht af; hij keek voor zich uit en zag de volgende scherpe bocht op zich afkomen, waarop hij zich schrap zette.

Het was een aparte kerel die Alger, dacht Daniël. Bijna uit het niets was deze medewerker van het ‘State Department’ op het laatste moment door Roosevelt aan de Amerikaanse delegatie toegevoegd. Om zijn feitenkennis, zo werd er binnen de groep gemompeld; maar welke dan, dit zou vroeg of laat toch moeten blijken? Hoe dan ook, Daniël was niet alleen tijdens deze dollemansrit tot hem veroordeeld, maar zou ook

de komende dagen met hem doorbrengen, omdat ze samen een kamer zouden delen in het voormalige paleis van tsaar Nicolaas II; er zou dus genoeg tijd gedeeld worden om hem beter te leren kennen, dacht Daniël.

“Jij speelt een belangrijke rol als tolk van de president,” sprak Alger met een rustige stem. “Zonder jou geen communicatie met onze rode ‘Brothers in Arms’. Maar gezien jouw kennis van de Russische cultuur en jouw diplomatieke talent zal dat wel goedkomen.”

Daniël had reeds jaren doorgebracht in de Russische diplomatieke kringen, sprak de taal bijna accentloos en placht in zijn vrije tijd graag boeken te lezen van Tolstoy, Chekhov, Dostoyevsky en Bulgakov. Niet zonder reden was hij daarom als tolk uitgekozen van Franklin Roosevelt.

De stoet wagens maakte een bocht naar links en in het schijnsel van de ondergaande zon verscheen het statige twee verdiepingen hoge Livadia-paleis tussen de cipressen. Na enkele minuten stopte het geronk van de limousines één voor één en ontstond er een drukte van jewelste, op de plek waar ooit de Romanovs vele hoogwaardigheidsbekleders uit verre oorden hadden ontmoet, in een tijd die nooit meer terug zou keren: de tijd waarin de aristocratie de macht had, gestoeld op goddelijk gezag.

“Kom we moeten eruit Alger,” sprak Daniël. Beide mannen duwden hun portier open en stapten uit. Met slechts hun handbagage liepen ze – onder het toeziend oog van de NKVD en de Amerikaanse geheime dienst – richting de treden die opgang boden tot het paleis dat was opgetrokken uit wit marmer in neorenaissancestijl.

Al lopend keek Daniël om zich heen en nam de omgeving in zich op. “Een mooie plek voor een paleis,” sprak hij tegen Alger, terwijl hij even stopte. “Morgen bij daglicht zal het uitzicht magnifiek zijn Alger, dat beloof ik je!” “Ach, ik heb niets met vergezichten, ik wil me volledig richten op de taak die mij is toebedeeld.” “Ieder het zijne,” antwoordde Daniël terwijl hij verder liep. Waarom niet het werk met het aangename combineren dacht Daniël: dit had hij heel zijn leven al gedaan en hij zou het blijven doen.

Het was een enorm gekrioel en iedereen probeerde zich een weg te banen naar het paleis. Nu was het zo, dat kwartiermakers van het Amerikaanse leger reeds alles op orde hadden gebracht, in wat wel genoemd mag worden de grootste verhuizing in de geschiedenis voor een dusdanig korte periode. Tien dagen wel te verstaan: de beoogde duur van de Jalta-conferentie!

In de verte zag Daniël dat Roosevelt in zijn rolstoel omhoog werd geduwd. Alles in het paleis was aangepast aan het ongemak, dat de president al lang parten speelde. Sinds zijn dertiger jaren was Roosevelt

veroordeeld tot zijn rolstoel vanwege polio. Dit gegeven werd zo veel mogelijk uit de publiciteit gehouden en de president werd altijd als een kerngezonde man afgebeeld in de media.

“Zo, je kunt wel zien, dat die aristocraten destijds goed voor zichzelf zorgden,” sprak Alger, terwijl hij de ontvangsthal binnenstapte en naar het rijkversierde plafond keek. “Het is maar goed, dat aan het grote klassenverschil een einde was gekomen door de revolutie,” vervolgde hij.

Voordat Daniël hierop kon antwoorden klonk er een stem: “Your name please?” Een adjudant met een ernstige blik in zijn ogen bekeek hun papieren en sprak hierop: “Volg mij, ik zal jullie naar jullie kamer leiden!”

Als twee kleine schooljongens volgden Daniël en Alger de man: eerst door de gang en daarna middels een fraaie trap omhoog naar de eerste verdieping – de oorspronkelijke slaapvertrekken van de keizerlijke familie – alwaar hun kamer zich bevond.

De adjudant trok met een stevige ruk een deur open, van wat hun kamer bleek te zijn en zette een pas opzij, zodat beide heren hun intrek konden nemen in een klein maar mooi wit kamertje, waar twee bedden stonden opgesteld. De bedden stonden vanaf de deur gezien links en rechts tegen de muur met een tussenruimte van ongeveer anderhalve meter. Achter het hoofdeind van ieder bed stond een hoge kast met –

zoals het leek – voldoende opbergruimte. “Wat een kippenhok,” sprak Alger, waarop de adjudant antwoordde: “Wees maar blij met deze plek, de meeste anderen moeten met veel meer op één kamer slapen. Alleen de president, zijn adviseur Harry Hopkins en de minister van Buitenlands Zaken Stettinius hebben een eigen kamer op de begane grond. Oh ja, de badkamer bevindt zich verderop in de gang en dient gedeeld te worden met allen op deze verdieping. Zorg ervoor, dat je er zo min mogelijk komt en beperk de tijd dat je er doorbrengt tot het minimum. De badkamer was destijds ‘State of the Art’ en speciaal ontworpen voor de Romanov-familie, die ervan hield om zich in zeewater te baden, dat vanuit de zee over grote afstand omhoog werd gepompt.”

Na dat gezegd te hebben draaide de adjudant zich om en sloeg de deur met een stevige klap achter zich dicht.

“Nou dat is duidelijk, op veel comfort hoeven we hier niet te rekenen Alger.” “Ik geef er niets om, het is zo gewoon een vorm van kamperen: lekker basic!”

Daniël legde zijn koffer op bed, klapte hem open en plaatste zijn spullen op een ietwat rommelige manier in de kast. Alger zat onderwijl rustig op zijn bed, stak een sigaret op, blies een behoorlijke rookwolk de kamer in en bleef daarna in gedachten voor zich uitstaren.

“Het lijkt mij beter, dat jij op het balkonnetje een

sigaret opsteekt Alger, ik heb er een hekel aan als er op mijn kamer wordt gerookt!”

Tijdens het uitpakken had Daniël gezien, dat er tussen de twee kasten een deurtje was dat toegang gaf tot een klein balkon, waarvandaan je neerkeek op een kleine binnenplaats met een fonteintje.

Daniël opende voorzichtig het deurtje en een frisse bries vulde de kamer en verdreef de rooklucht net zo snel als deze werd uitgeblazen door zijn kamergenoot. Daniël stapte het balkonnetje op en waande zich in het Alhambra-paleis in Granada. Door de Moorse architectonische stijl met haar typische mozaïeken – waarin de binnenplaats was ontworpen – had men het gevoel in het sprookje van ‘duizend en een nacht’ te zijn beland.

“Kom toch eens kijken Alger, wat een mooi uitzicht. Wat ben jij toch in gedachten verzonken?” “Laat mij maar even met rust, dan kan ik even tot mijzelf komen.” “Wat jij wil Alger.”

Daniël keek omhoog en zag de sterren aan het firmament staan; het was een mooie heldere hemel en Daniël trachtte de Poolster te lokaliseren om het noorden vast te stellen; een eigenaardige gewoonte van hem als hij op vreemde bodem was. Het gaf hem innerlijke rust: alsof hij meer vaste grond onder zijn voeten had. Daniël glimlachte, toen hij de ster had gevonden en wierp nog een laatste blik op de

binnenplaats alvorens hij weer het kamertje binnenstapte en de deur achter zich sloot.

Alger had zijn sigaret uitgedrukt en lag uitgestrekt op zijn bed en keek naar het plafond zonder zich te verroeren. Het was inmiddels half zeven en Daniël begon het knorren van zijn maag gewaar te worden. Het was al een poosje terug dat hij wat gegeten had dus een goede maaltijd zou welkom zijn.

Plots werd er op de deur geklopt. Daniël deed open en keek wederom in het norske gezicht van de adjudant, die hen even daarvoor naar hun kamer had geleid.

“U dient zich spoedig te melden bij William Harriman – de Amerikaanse ambassadeur in Rusland. Over een half uur zal er een kleine delegatie vertrekken om met de Russen te spreken over de agendapunten, die tijdens de conferentie aan bod zullen komen.”

Hierop draaide de adjudant zich om en liep de gang weer op, terwijl Daniël hem nakeek.

“Tja, dat is nou ook wat Alger, hebben ze een topconferentie in het leven geroepen en is de agenda nog niet bekend!” “Yes, bad luck for you my dear friend,” sprak Alger terwijl hij nog steeds naar het plafond staarde. “Maar als je goed nadenkt Daniël, dan is wel duidelijk waar het over zal gaan. Alle partijen willen hun belangen veiligstellen en die spreken voor zich.”

Daniël liet de opmerking van Alger voor wat het was

en haalde een pak uit de kast en begon zich om te kleden. Hierna wierp hij een blik in de spiegel, friste zijn gezicht op, kamde zijn haar en verliet prompt de kamer om te kijken of er beneden nog wat te eten viel, voordat hij diende te vertrekken.